

Nr 118.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående nybyggnad för lantmäterikontoret i Västmanlands län m. m.; given Stockholms slott den 9 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo, anför:

I årets statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 4, punkt 43) har Kungl. Maj:t under rubriken »Fonden för förslag till statsverket» föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till nybyggnad för lantmäterikontoret i Västmanlands län m. m. för budgetåret 1934/1935 beräkna ett reservationsanslag av 190,000 kronor. Sedan beredningen av detta ärende fullbordats, torde jag nu ånyo få anmäla detsamma.

I framställning den 17 september 1926 angående lantmäterikontorens lokaler uttalade *lantmäteristyrelsen* beträffande lantmäterikontoret i Västmanland *Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 118.*

lands län, för vilket lokal med en sammanlagd golvyta av omkring 175 kvadratmeter är upplåten i Västerås slott, att det vore antagligt att behov av ökat utrymme komme att göra sig gällande redan inom några år, men att möjlighet till utökning icke finnes i samband med nuvarande lokal. Sedermera hemställde lantmäteristyrelsen i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 2 juni 1928, att byggnadsstyrelsen snarast möjligt måtte låta utarbeta förslag till nybyggnad för nämnda lantmäterikontor samt hos Kungl. Maj:t göra framställning i så god tid, att frågan kunde föreläggas 1929 års riksdag.

Efter verkställd utredning överlämnade *byggnadsstyrelsen* med skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 september 1928 ett förslag till nybyggnad för ifrågasvarande lantmäterikontor, därvid styrelsen vitsordade det trängande behovet av att utökade och förbättrade lokaler bereddades detsamma.

Styrelsen framhöll, att någon utvidgning av kontorets lokaler inom slottet icke stode att vinna, så mycket mindre som länsstyrelsen själv hade behov av lokalutvidgning. Med hänsyn härtill föreläge ingen annan utväg än att bereda lantmäterikontoret tillräckliga och ändamålsenliga lokaler utanför slottet. Då emellertid möjlighet att bereda lokaler åt lantmäterikontoret i någon annan kronans fastighet i Västerås icke finnes och det ej heller vore möjligt att för ändamålet förhyra lämplig lokal, ansåge byggnadsstyrelsen i likhet med lantmäteristyrelsen att de nya lokalerna borde beredas genom uppförande av en för det särskilda ändamålet avpassad byggnad.

Beträffande förläggningen av en dylik nybyggnad erinrade byggnadsstyrelsen, att Kungl. Maj:t jämlikt beslut den 29 augusti 1919 på vissa villkor till Västerås stad såsom donationsjord överlätit ett område väster om Västerås slott samt att enligt ett Kungl. Maj:t år 1921 underställt förslag till ändring av stadsplanen beträffande det till staden upplåtna området en markkremsa närmast slottet reserverats för uppförande av byggnader för kronans räkning. Det område, som enligt byggnadsstyrelsens mening osökt komme i åtanke, då det gällde att finna plats för en nybyggnad för lantmäterikontoret, vore nämnda markkremsa. I nyssnämnda stadsplaneförslag förutsattes att på oförmälda markkremsa skulle uppföras två byggnader, vilka skulle få karaktären av flyglar till slottet och av vilka den ena eventuellt skulle kunna inrymma lantmäterikontoret.

Byggnadsstyrelsen påpekade emellertid, att vid en förläggning av lantmäterikontoret till detta område all hänsyn givetvis måste tagas till det närbelägna slottet vad beträffade nybyggnadens exteriör. Enligt ett skissförslag, som byggnadsstyrelsen låtit uppgöra, skulle sålunda här bliva fråga om en tämligen låg byggnad. Styrelsen kunde dock icke undgå att finna att det med hänsyn till den mäktiga slottsbyggnaden vore önskligt om ifrågasvarande, närmast slottet belägna markkremsa kunde lämnas helt obebyggd. Vidare framhöll byggnadsstyrelsen, att jämväl länsstyrelsen i Västmanlands län framställt betänkligheter mot förläggandet av en byggnad så nära slottet som angivits å nämnda situationsplan. Länsstyrelsen ansåge det därför böra tagas under allvarligt övervägande, huruvida icke annan för ändamålet mera lämpad plats kunde erhållas, och länsstyrelsen hade därvid stannat för att föreslå en plats sydost om gamla uppfartsvägen vid lasarettet i hörnet vid Källgatan. Även enligt byggnadsstyrelsens mening vore den av länsstyrelsen ifrågasatta platsen att föredraga ur den synpunkten att en nybyggnad på sistnämnda plats givetvis i väsentligt mindre mån komme att verka störande på slottsanläggningen. Styrelsen hölle emellertid före, att frågan om den lämpligaste förläggningen av nybyggnaden i fråga framdeles skulle kunna slutligt ordnas i samband med utarbetandet av de fullständiga ritningarna.

Kostnaderna för uppförandet av den sålunda ifrågasatta byggnaden skulle komma att uppgå till 178,000 kronor.

I anslutning till vad styrelsen sålunda anfört hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1929 års riksdag att till uppförande av en nybyggnad för lantmäterikontoret i Västmanlands län bevilja ett belopp av 178,000 kronor.

Nämnda framställning föranledde emellertid icke någon proposition till riksdagen.

I sitt betänkande den 25 oktober 1932 med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod upptog *statens organisationsnämnd* lantmäterikontorets i Västmanlands län lokalfråga.

Nämnden vitsordade därvid till en början kontorets behov av ökade och förbättrade lokaler. Nämnden framhöll sålunda, att överlantmätarens rum och ett för biträden avsett rum utgjorde genomgångsrum till arkivet. Utrymmet för personalen vore också otillräckligt. För ett av kontorets skrivbiträden, för assistent, då sådan tjänstgjorde, för överlantmätarens arkivforskningar samt för allmänheten funnes överhuvudtaget ingen annan plats än de bord, som vore placerade bland skåpen i arkivet samt i två djupa fönsternischer. Arkivet vore till fullo utnyttjat, så att där icke funnes plats för ytterligare arkivskåp. På grund av brist på utrymme måste för närvarande över 3,000 kartor, vilka borde förvaras plana eller i rullar, förvaras sammanvikta i akterna.

Organisationsnämnden meddelade vidare, att nämnden för sin del anslöte sig till tanken att bereda kontoret nya lokaler i en särskild för ändamålet uppförd byggnad, icke blott på den grund att varje möjlighet till utvidgning av lantmäterikontorets lokaler inom slottet saknades, utan även med hänsyn till att dessa lokaler inom en nära framtid torde bliva erforderliga för åstadkommande av ökat utrymme åt länsstyrelsen och därtill hörande expeditioner.

Organisationsnämnden förordade, att nyssnämnda, år 1928 inom byggnadsstyrelsen upprättade förslag till nybyggnad för lantmäterikontoret bringades till utförande. Beträffande plats för den föreslagna byggnaden framhöll nämnden, att flera möjligheter härutinnan stode till buds. Det äldre förslaget att omedelbart väster om slottet uppföra två flygelbyggnader, varav i den ena skulle inrymmas lantmäterikontor, hade nämnden ansett icke böra komma i fråga dels på grund av markens sankta belägenhet och dels av estetiska skäl. De platser, som eljest kunde komma i fråga, vore dels en plats i närheten av fängelset, dels en plats väster om Källgatans förlängning på höjden väster om slottet och dels en tomt i kvarteret Malin i Västerås. Den förstnämnda tomten ägdes av kronan, den andra disponerades av landstinget och den sistnämnda ägdes av Västerås stad. Organisationsnämnden ansåge för sin del, att platsen på höjden väster om slottet vore den lämpligaste för ändamålet. Den plats, som sist borde ifrågakomma, vore enligt nämndens mening den vid fängelset belägna, dels på grund av det sankta läget och dels med hänsyn till grundförhållandena, vilka enligt verkställda borringar vore mindre tillfredsställande och för den skull borde inverka fördyrande på byggnadskostnaderna.

Slutligen framhöll organisationsnämnden, att kostnaderna för inköp av

en lämplig tomt på höjden väster om slottet icke hade kunnat av nämnden tillförlitligen utrönas men att nämnden ansåge sig kunna antaga, att från landstingets sida sådant tillmötesgående skulle visas vid tomtfrågans ordnande, att sammanlagda kostnaden för en nybyggnad för lantmäterikontoret inklusive tomt icke skulle komma att överstiga 190,000 kronor. För tomtinköp och byggnadens uppförande borde enligt organisationsnämndens mening medel uppföras å riksstaten för budgetåret 1936/1937.

Genom beslut den 31 mars 1933 förordnade Kungl. Maj:t, att handlingarna rörande det av byggnadsstyrelsen sålunda framlagda förslaget till nybyggnad för lantmäterikontoret i Västmanlands län skulle återställas till styrelsen, som skulle hava att i sinom tid hos Kungl. Maj:t ånyo anmäla frågan angående omförmälda byggnadsföretag.

Med skrivelse den 31 januari 1934 har *byggnadsstyrelsen* inkommit med förnyad utredning i frågan och därvid meddelat, att styrelsen vid företagen ytterligare undersökning beträffande förläggningen av en nybyggnad för lantmäterikontoret i likhet med organisationsnämnden funnit, att den av nämnden omförmälda höjden väster om Västerås slott vore den för ändamålet lämpligaste platsen. Lantmäterikontoret skulle här komma på ett längre avstånd från slottet än vad som skulle vara förhållandet å de båda i byggnadsstyrelsens skrivelse den 27 september 1928 angivna platserna, vilket givetvis skulle vara till fördel för slottsbyggnaden. Detta höjdområde, som utgjordes av den i hörnet av Hållgatan och Skepparebacken belägna västra delen av det i den år 1915 fastställda stadsplanen för Västerås upptagna kvarteret Olympia, inginge i den mark, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 augusti 1919 överlätits till Västerås stad för att av staden innehavas såsom donationsjord. Emellertid hade staden numera överlätit sagda område å landstinget, och komme denna uppgörelse att under närmaste tiden för vederbörlig prövning underställas Kungl. Maj:t. Styrelsen hade förhandlat med landstingets förvaltningsutskott rörande förvärv av en för lantmäterikontoret lämplig tomtplats inom området i fråga. I samband härmed hade styrelsen i och för ett närmare bestämmande av den erforderliga tomtens storlek och läge upprättat ett förslag till ändring av gällande stadsplan för samma område.

Enligt detta förslag, som är framställt å en skrivelsen bilagd, med alt. VI betecknad situationsplan, skulle ett kvarter i hörnet av Hållgatan och Skepparebacken avskiljas medelst två nya gator. Det kvarter, som därav skulle erhållas, har i förslaget uppdelats i två tomter, av vilka den östliga, betecknad A—B—C—D och utmärkt med röd begränsningslinje samt upptagande en areal av omkring 1,230 kvadratmeter, skulle disponeras av lantmäterikontoret. Bebyggelsen av området i övrigt är enligt förslaget tänkt ordnad så, att icke någon byggnad skulle komma på närmare avstånd än 18 meter från en till sistnämnda tomt förlagd nybyggnad för lantmäterikontoret.

Sedan landstingets förvaltningsutskott förklarat sig villigt att till ett pris av 13,600 kronor till kronan försälja nämnda tomtplats, har byggnadsstyrelsen, som funnit det sålunda begärda priset skäligt, med förvaltningsutskottet

träffat ett preliminärt, skrivelsen bilagt köpeavtal rörande sagda tomt. Enligt detta avtal har landstinget förbundit sig att ansvara för att blivande bebyggelse inom kvarteret Olympia icke kommer att förläggas på närmare avstånd än 18 meter från lantmäterikontorets eventuella nybyggnad. Avtalet är gällande under förutsättning att Kungl. Maj:t tillerkänner landstinget rätt att med äganderätt överlåta området ifråga samt att Kungl. Maj:t och riksdagen senast den 30 juni 1934 och landstinget vid sitt lagtima möte samma år genom beslut, som vinner laga kraft, godkänt avtalet.

Byggnadsstyrelsen anför vidare att, efter vad landstingets förvaltningsutskott meddelat, Västerås stadsfullmäktiges stadsplanekommitté för sin del förklarar sig anse, att nämnda stadsplaneförslag skulle kunna läggas till grund för ändrad stadsplan för här ifrågakomna höjdområde. Emellertid har byggnadsstyrelsen framhållit, att genomförandet av sagda stadsplaneförslag icke kunde betraktas såsom en oundgänglig förutsättning för att lantmäterikontoret skulle kunna förläggas till den föreslagna tomtplatsen. Det avgörande vore, anför styrelsen, att den omgivande bebyggelsen, i enlighet med vad landstinget enligt nyssnämnda köpekontrakt utfäst, icke komme närmare lantmäterikontorets byggnad än 18 meter. På grund härav syntes ej hinder förefinnas att statsverket förvärvade tomten i fråga, innan ny stadsplan för området blivit fastställd.

I fråga om utformningen av lantmäterikontorets nybyggnad framhåller styrelsen, att det med hänsyn till den föreslagna ändrade förläggningen av byggnaden visat sig erforderligt att omarbeta det tidigare framlagda byggnadsförslaget.

Enligt det sålunda omarbetade förslaget, som framställts å fem skrivelsen bilagda, i december 1933 upprättade ritningar, skulle byggnaden, som är avsedd att förläggas å tomtplatsens östra del och erhålla entré från Skepparebacken, uppföras i två våningar jämte källare och vindsvåning. Bottenvåningen skulle inrymma arkiv jämte instrumentrum, under det att våningen 1 trappa upp skulle upptaga de egentliga tjänsterummen jämte visningsal. I vindsvåningen skulle inrymmas en vaktmästarbostad om 2 rum och kök samt reservlokaler för framtida behov, och till källaren skulle förläggas kol- och pannrum, tvättstuga samt ekonomikällare. Den sammanlagda golvytan skulle för tjänstelokaler utgöra omkring 200 kvadratmeter och för arkivlokaler omkring 250 kvadratmeter.

Kostnaderna för genomförandet av det sålunda föreliggande nybyggnadsförslaget komma enligt inom byggnadsstyrelsen verkställd kostnadsberäkning att fördela sig på följande sätt:

Byggnadsarbeten	kronor 120,400:—
Värme, vatten och avlopp	» 19,000:—
Elektriska anläggningar	» 5,000:—
Planering av tomten	» 6,000:—
Ritningar, kontroll m. m.	» 15,000:—
	<hr/>
	Summa kronor 165,400:—

Med hänsyn till att behov av ökade och förbättrade lokaler för lantmäterikontoret i Västmanlands län förelegat sedan flera år tillbaka, har styrelsen

förordat, att kontorets lokalfråga snarast möjligt erhöle sin lösning och att sålunda medel för ändamålet anvisades för budgetåret 1934/1935.

I anslutning till vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen hemställt, att för förvärv av sagda tomtplats samt för uppförande därå av nybyggnad för lantmäterikontoret i Västmanlands län i huvudsaklig överensstämmelse med omförmälda, i december 1933 upprättade ritningar måtte för budgetåret 1934/1935 anvisas ett extra reservationsanslag av 179,000 kronor.

Lantmäteristyrelsen har i yttrande till byggnadsstyrelsen den 17 januari 1934 förklarat sig icke hava något att erinra mot förevarande lokalfrågas lösning i enlighet med det av byggnadsstyrelsen sålunda upprättade förslaget.

Departements-
chefen.

Uppenbarligen föreligger ett trängande behov av att ökade och i övrigt ändamålsenligare lokaler beredas åt lantmäterikontoret i Västmanlands län. Av utredningen framgår, att detta behov icke kan tillgodoses annorledes än genom uppförande av nybyggnad samt att det med hänsyn till de nuvarande lokalernas otillfredsställande beskaffenhet är önskvärt, att åtgärder härför redan nu vidtagas.

Frågan om platsen för en blivande nybyggnad har, såsom den lämnade redogörelsen visar, varit föremål för upprepade översväganden. Det av organisationsnämnden och byggnadsstyrelsen tillstyrkta förslaget innebär, att byggnaden skulle placeras på ett väster om slottet beläget område, vilket enligt upprättat preliminärt avtal skulle av kronan förvärfvas för en köpeskilling av 13,600 kronor. Mot den sålunda föreslagna lösningen synes ej vara något att invända. Det område, varom nu är fråga, är en del av den mark, som — i samband med upplåtelse från stadens sida av viss del av dess donationsjord för beredande av plats för nytt länslasarett — år 1919 av kronan överläts på staden. Den sålunda av kronan till staden överlåtna marken ikläddes likaledes donationsjords natur, varjämte uppställdes vissa villkor angående områdets bebyggande m. m. Hos Kungl. Maj:t föreligger nu en framställning från drätselkammaren i Västerås och Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott om godkännande av en år 1929 mellan staden och landstinget träffad överenskommelse, innefattande bland annat, att det av kronan till staden år 1919 överlåtna markområdet skulle med full äganderätt av staden överlåtas till landstinget. Omförmälda preliminära köpeavtal är uppgjort under förutsättning att denna framställning vinner bifall. Nyssnämnda överenskommelse är alltså ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Enligt vad jag under hand inhämtat torde emellertid möjlighet för kronan under alla förhållanden föreligga att för här angivna köpeskilling förvärva nu ifrågavarande, för uppförande av lantmäterikontor erforderliga markområde. På grund härav och med hänsyn till behovet av en snar lösning av lantmäterikontorets byggnadsfråga har jag ansett denna kunna och böra upptagas till behandling utan avvaktan av den slutliga prövningen av förenämnda ärende, vilket ännu icke hunnit färdigberedas. Det av byggnadsstyrelsen nu framlagda ritningsförslaget och den för

byggnadsföretaget beräknade kostnaden av 165,400 kronor hava ej givit mig anledning till erinran.

Sammanlagda kostnaden för mark och husbyggnad skulle alltså uppgå till (13,600 + 165,400) 179,000 kronor eller 11,000 kronor mindre än vad i rikstatsförslaget beräknats.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *nybyggnad för lantmäterikontoret i Västmanlands län m. m.* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av kronor 179,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.
